

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 29.1.2025
COM(2025) 30 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN
TILL EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA
EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN**

En konkurrenskraftskompass för EU

En konkurrenskraftskompass för EU

EU har många starka sidor i sin ekonomi, men måste agera nu för att återfå konkurrenskraften och trygga välbefindandet. EU har allt som krävs för att ta ledningen i morgondagens globala ekonomi. Den har oöverträffade talanger och välutbildad arbetskraft, en stor mängd privat kapital, en kontinentomspännande inre marknad, en stabil och förutsägbar rättslig miljö, rättsstatlighet och en unik social marknadsekonomi. De senaste åren har EU visat en anmärkningsvärd förmåga att reagera på flera olika kriser. EU har stått emot pandemin och den energishock som orsakats av Rysslands energiutpressning. EU har gjort påtagliga framsteg med den digitala och den gröna omställningen och lanserat nya politiska strategier och finansieringsinstrument för att stödja återhämtningen och öka den ekonomiska tillväxten.

EU måste snarast ta itu med hinder som funnits länge och de strukturella svagheter som står i vägen. Under mer än två decennier har EU inte hållit jämna steg med andra stora ekonomier på grund av en envis eftersläpning i produktivitetstillväxten. EU har halkat efter USA inom avancerad teknik, medan Kina har hunnit ikapp inom många sektorer och leder loppet på vissa nya tillväxtområden. Grundorsaken är brist på innovation. Europa klarar inte av att omsätta sina idéer i ny teknik färdig för marknaden och lyckas inte få ut tekniken till industrin. Samtidigt hämmar inhemska begränsningar de europeiska företagens förmåga att slå tillbaka. De pressas av höga energipriser och en stor regelbörda. De ställs också inför en alltmer ojämlig spelplan på världsmarknaden, i form av storskaliga industrisubventioner utomlands. EU är också i allt högre grad beroende av strategiska insatsvaror och starkt koncentrerade leveranskedjor.

För att trygga EU:s framtid som ekonomisk motor, investeringsdestination och tillverkningscentrum brådskar det med ett beslutsamt europeiskt svar.

Det som står på spel för EU är inte bara ekonomisk tillväxt utan framtiden för den europeiska modellen. Om EU inte ökar sin produktivitet riskerar vi att fastna i låg tillväxt, med lägre inkomster för alla anställda, sämre välfärd för missgynnade personer och färre möjligheter för alla. EU verkar i en värld med stormaktsrivalitet, konkurrens om teknikledarskap och en kapplöpning om kontroll över resurserna. I denna värld är EU:s konkurrenskraft och EU:s värderingar oupplösligt förenade.

Vår frihet, säkerhet och självständighet är mer än någonsin beroende av vår förmåga att vara innovativa, konkurrera och växa. De är nycklarna till att finansiera EU:s teknik- och energiomställning. De säkerställer att vår unika sociala modell förblir hållbar. Och de tillhandahåller de resurser som EU behöver för att trygga sin säkerhet och spela en ledande roll i världspolitiken. Det är mycket viktigt att skapa förutsättningar för företagen att frodas, där alla har samma möjligheter att lyckas. Ökad konkurrenskraft och produktivitet ska förenas med möjligheter för människorna. Den rena ekonomin är en kraftfull drivkraft för ett mer konkurrenskraftigt EU. EU måste trygga sitt hållbara välbefindande och sin konkurrenskraft och samtidigt värna sin unika sociala marknadsekonomi, ro den gröna och digitala omställningen i land och skydda sin suveränitet, sin ekonomiska säkerhet och sitt inflytande i omvärlden. Som Mario Draghi har varnat: om EU accepterar ett kontrollerat och successivt ekonomiskt förfall viger vi oss åt en utdragen döds kamp.

I februari 2024 ställde sig företrädare för europeiska företag och fackföreningar bakom Antwerpenförklaringen om en industriell giv. I **Lettarapporten**⁽¹⁾ sägs att EU måste ta vara på potentialen i den inre marknaden mycket mer, för att inte förlora relevans i en värld som kännetecknas av stormakternas tävlan. Risken för avindustrialisering och ekonomiska

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

svårigheter var av central betydelse i debatten i medlemsstaterna före valet till Europaparlamentet. Med utgångspunkt i Europeiska rådets strategiska agenda antog EU:s stats- och regeringschefer Budapestförklaringen där de efterlyser en konkurrenskraftsgiv för EU.

Draghirapporten⁽²⁾, som utarbetades på begäran av kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, innehåller en osminkad bedömning av EU:s situation. I rapporten varnas för att EU inte längre kan förlita sig på många av de faktorer som tidigare har främjat tillväxten: stark extern efterfrågan tack vare ett öppet globalt handelssystem, billiga fossila bränslen i stor mängd samt den ”fredsvinst” som en period av relativ geopolitisk stabilitet gav, då EU:s regeringar kunde anslå medel till andra prioriteringar. EU håller på att förlora sina drivkrafter för tillväxt just när det finns stora investeringsbehov för att modernisera ekonomin, finansiera den gröna och den digitala omställningen och trygga säkerheten. I Draghirapporten finns en tydlig diagnos och konkreta rekommendationer för att få EU att slå in på en annan väg. **Det är dags att handla.**

Den nya kommissionen har ett ambitiöst politiskt uppdrag, som utgår från ordförandens politiska riktlinjer, för att bli en tillväxt- och investeringskommission. Konkurrenskraften står i centrum för det uppdraget. **Det här meddelandet innehåller en kompass som kommer att vara vägledande för arbetet de kommande fem åren samt prioriterade åtgärder för att blåsa nytt liv i EU:s ekonomi.**

En ny konkurrenskraftsmodell som bygger på innovationsledd produktivitet

Draghirapporten visar att innovation måste stå i centrum för EU:s förnyelse, samtidigt som man undanröjer andra hinder för tillväxten. Europas industristruktur har gått i stå: den domineras av traditionella sektorer som satsar mindre på forskning och innovation än teknikledda sektorer i USA, och få uppstarts företag når kritisk massa med ny banbrytande teknik⁽³⁾. Med tanke på att befolkningen kommer att minska kan EU inte räkna med en växande arbetskraft som pådrivande för framtidens tillväxt. Produktiviteten måste därför återupplivas genom att vi beger oss närmare innovationsgränsen och investerar i kompetens, inte genom att vi håller lönerna nere.

Samtidigt måste EU ta itu med andra hinder för konkurrenskraften. Omställningen till en koldioxidsnål ekonomi måste vara konkurrensbefrämjande och teknikneutral, medan omställningen till renare energikällor måste sänka energikostnaderna och prisfluktuationerna. EU:s reglering måste vara proportionell. EU måste också trygga sin industriella närvaro i viktiga tekniska sektorer och minska risker för säkerhet och resiliens på grund av beroendeförhållanden – annars kommer geopolitisk osäkerhet att försvaga utsikterna för vårt näringsliv och hämma investeringarna.

Målet med kompassen är att främja EU:s starka sidor, ta vara på resurserna och undanröja hinder på EU-nivå och nationell nivå.

Europa måste vara den plats där morgondagens teknik, tjänster och rena produkter uppfinns, tillverkas och marknadsförs, samtidigt som vi håller fast vid vägen mot klimatneutralitet. Ett EU där det fortfarande finns spjutspetsinnovation inom vetenskap och forskning. Som behåller och lockar till sig världens bästa talanger och skapar arbeten

⁽²⁾ https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_sv

⁽³⁾ Europeiska kommissionen, 2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften. Detta utgör omkring två tredjedelar av skillnaden i BNP per capita mellan EU och USA.

av god kvalitet för alla. Där konvergens uppåt mellan regionerna stärker vår ställning i omvärlden och vår enighet. Som är en ledande global investeringsdestination och belönar risker och företagsamhet.

En konkurrenskraftskompass

Genom konkurrenskraftskompassen fastställs konkurrenskraft som en av EU:s övergripande handlingsprinciper.

Kompassen har två övergripande mål. Det första målet är att kartlägga de ändringar av politiken som krävs för att EU ska kunna lägga i en högre växel. På några områden behöver den befintliga politiken uppgraderas. på andra områden krävs en radikal omställning som anpassning till nya förhållanden. Det andra målet är att utveckla nya sätt att samarbeta för att öka takten och kvaliteten på beslutsfattandet, förenkla våra ramar och regler och komma till rätta med fragmenteringen. EU kan bara matcha sina kontinentomfattande konkurrenter om EU:s och medlemsstaternas politik drar åt samma håll och förstärker varandra. Eftersom många viktiga faktorer, t.ex. beskattning, arbetsmarknadspolitik och industripolitik, mestadels eller delvis är medlemsstaternas ansvar, är samordnade nationella reformer och investeringar en viktig del av denna övergripande strategi.

I Draghirapporten utpekades **tre förutsättningar för att stärka konkurrenskraften**, och kompassen innehåller en strategi och ett antal flaggskeppsåtgärder för att omsätta förutsättningarna i handling under de kommande åren:

- Överbrygga innovationsgapet
- En gemensam färdplan för konkurrenskraft och utfasning av fossila bränslen
- Minska alltför stora beroenden och öka försörjningstryggheten

De kompletteras med åtgärder för **övergripande möjliggörande faktorer**, som är nödvändiga för att stödja konkurrenskraften inom alla sektorer:

- **Förenkla** regleringen, minska bördorna och främja snabbhet och flexibilitet.
- Fullt ut ta vara på den **inre marknadens** stordriftsfördelar genom att undanröja hinder.
- **Finansiera** genom en spar- och investeringsunion och en omlagd EU-budget.
- Främja **kompetens och arbeten av god kvalitet** och säkerställa social rättvisa.
- Bättre **samordna politiken** på EU-nivå och nationell nivå.

En tidsplan och en icke uttömmande lista på planerade initiativ finns i slutet av varje avsnitt.

Figur 1: Konkurrenskraftskompassen

1. De tre förutsättningarna för att stärka konkurrenskraften

1.1 Överbrygga innovationsgapet

EU:s andel av patenten i världen är jämförbar med USA och Kina. Trots detta exploateras bara en tredjedel av de patent som är registrerade av universitet i EU⁽⁴⁾ kommersiellt. För europeiska forskare och företagare finns det många hinder på vägen från upptäckt och patentering till marknad.

EU måste på nytt få igång en god cirkel för innovation. Draghirapporten visar att produktivitetstillväxt bygger på två krafter: disruptiv innovation i nya, dynamiska uppstartsföretag som utmanar etablerade aktörer och effektivitetsvinster i mogna traditionella industrier som tillämpar de här innovationerna. Om dessa två krafter är svaga – vilket är fallet i EU – fastnar ekonomin i sektorer med avtagande utrymme för radikal innovation och den privata sektorns FoU-utgifter går i stå⁽⁵⁾. **Om vi vill att industrins framtid ska vara ”made in Europe” måste EU återuppliva innovationscykeln.**

Att starta och expandera företag i EU hindras i dag av fragmenterade marknader, begränsad tillgång till riskkapital och otillräckligt innovationsstöd. Europeiska uppstartsföretag har svårt att expandera på den inre marknaden på grund av kvarstående rättsliga hinder. De har också sämre tillgång till venturekapital och andra former av riskkapital än sina amerikanska motsvarigheter: den andel av globala riskkapitalfonder som uppbådas i EU är endast 5 %, jämfört med 52 % i USA och 40 % i Kina⁽⁶⁾. De här två

⁽⁴⁾ Europeiska kommissionen, 2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften.

⁽⁵⁾ Internationella valutafonden 2024, *Regional Economic Outlook Note Europe: Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies*, 13 november 2024.

⁽⁶⁾ Europeiska investeringsbanken, *The scale-up gap: Financial markets constraints holding back innovative firms in the European Union*, 2024

faktorerna förstärker varandra: lägre tillväxtutsikter för uppstartsföretag i EU och högre kostnader för misslyckande gör dem mindre attraktiva för investerarna. Därför söker många finansiering i USA och flyttar dit för att dra nytta av en större marknad och kundbas.

En särskild EU-strategi för uppstartsföretag och expanderande företag kommer att ta itu med de hinder som hindrar nya företag från att uppstå och expandera. Till att börja med ska förbindelserna mellan högskolor och företag förbättras och möjligheterna för kommersialisering av patent ska stärkas. Hinder i form av bristande tillgång till riskkapital, en fragmenterad inre marknad och begränsad tillgång till och rörlighet för talanger och kvalificerade arbetstagare samt otillräckligt riktat innovationsstöd ska avlägsnas. Den **européiska rättsakten om innovation** ska främja innovativa företags tillgång till europeisk forsknings- och teknikinfrastruktur, immateriella tillgångar som uppstår i offentligt finansierad forskning och innovation i syfte att öka patenteringen samt regulatoriska sandlådor som låter innovatörer utveckla och testa nya idéer.

Att göra det möjligt för innovativa företag att dra nytta av en enda, harmoniserad uppsättning regler i hela EU oavsett var på den inre marknaden de investerar och verkar, i stället för 27 olika rättsliga ordningar, skulle innebära en verklig förändring. Kommissionen tänker därför föreslå en **28:e rättslig ordning** för att förenkla reglerna och minska kostnaderna för misslyckande, som ska täcka relevanta aspekter av bolagsrätt, insolvensrätt, arbetsrätt och skattelagstiftning.

I takt med att innovativa företag växer i Europa kommer EU-institutionerna att göra allt de kan för att företagen ska få den finansiering de behöver. Det saknas inte kapital i EU, men det görs främst tillgängligt genom bankfinansiering och inte genom aktiekapital eller andra former av riskkapital. För att skapa en lämpligare finansieringsmiljö för uppstartsföretag och expanderande företag kommer initiativen i spar- och investeringsunionen att innehålla åtgärder för att främja europeiskt riskkapital (se avsnitt 2.3).

Dessutom avser kommissionen att samarbeta med EIB-gruppen och privata investerare för att starta ett TechEU-investeringsprogram som ska bidra till att överbrygga finansieringsgapet och stödja disruptiv innovation, stärka EU:s industriella kapacitet och expanderande företag som investerar i innovativ teknik som AI, ren teknik, kritiska råvaror, energilagring, kvantdatorer, halvledare, livsvetenskaper och neuroteknik.

I och med att visionen på jordbruks- och livsmedelsområdet utvecklas bör entreprenörskap inom jordbruket också stödjas som en drivkraft för innovativa och mer hållbara jordbruksmetoder.

EU tänker också stödja innovationskedjan med en ny satsning på att öka FoU-utgifterna och samordna dem i projekt med stor genomslagskraft. För att förbättra den innovationsfrämjande miljön som helhet kommer kommissionen att lägga fram en **rättsakt om det europeiska området för forskning** för att öka FoU-investeringarna och höja dem till målet på 3 % av BNP, styra forskningsstödet mer till strategiska prioriteringar, stärka anpassningen mellan EU:s och medlemsstaternas finansieringsprioriteringar och främja spridningen av kunskap och talanger i EU. Som föreslås i Draghi-rapporten bör det arbete som inletts av Europeiska innovationsrådet för att stödja högriskföretagens expansion fortsätta med ökat risktagande, inspirerat av delar av DARPA-upplägget⁽⁷⁾.

Utmärka sig i tekniken för morgondagens ekonomi

⁽⁷⁾ Draghirapporten *The future of European competitiveness – In-depth analysis and recommendations*, s. 248.

I takt med att hindren för expansion faller måste EU skapa förutsättningarna för att avancerad teknik ska blomstra. EU måste ligga i framkant vad gäller innovation inom tekniksektorer som är viktiga i morgondagens ekonomi – t.ex. artificiell intelligens (AI), halvledar- och kvantteknik, avancerade material, bioteknik, ren energiteknik, robotteknik, rymdteknik, uppkopplad och autonom mobilitet – för att öka den tekniska suveräniteten och konkurrenskraften.

EU har banat väg för en stabil och säker ram för företag som utvecklar och driver digital teknik på den inre marknaden, med åtgärder som data- och dataförvaltningsakterna, cyberresiliensakten och AI-akten samt sektorsspecifika initiativ som förordningen om nettonollindustri och det nya europeiska hälsodataområdet. Europeiska standarder har påverkat det globala regelverkets utveckling. Fokus måste nu ligga på att göra låta våra tekniska talanger utvecklas och främja industriell utveckling i världsklass i EU att dra nytta av produktivitetstvinsterna från tekniken.

Europa behöver den beräknings-, moln- och datainfrastruktur som AI-ledarskapet kräver. Som en del av **strategin för AI-kontinenten** ska **initiativet för AI-fabriker** ta vara på alla fördelar med aggregering och nätverkseffekter på EU-nivå. Initiativet utgår från EU:s befintliga nätverk av EuroHPC-superdatorer i världsklass och ska bygga upp AI-fabriker för att stärka EU:s beräkningskraft och göra den tillgänglig för uppstartsföretag, forskare och näringsliv för att träna, utveckla och förbättra sina AI-modeller. Samtidigt kommer kommissionen genom en **EU-rättsakt om moln och AI-utveckling** att mobilisera offentliga och privata initiativ för att inrätta nya AI-gigafabriker som är specialiserade på träning av mycket stora AI-modeller som möjliggör viktiga AI-ekosystem i hela EU. Rättsakten ska också omfatta minimikriterier för molntjänster som erbjuds i EU. Detta kompletterar stödet till konstruktion och tillverkning av chip i EU, med kompletterande åtgärder för avancerade AI-chip. Eftersom tillgången till stora mängder data av hög kvalitet är en viktig del av utvecklingen av AI kommer kommissionen att föreslå en **dataunionsstrategi** för att förbättra och underlätta privat och offentlig datadelning, förenkla regelverket och tillämpningen av det och påskynda utvecklingen av nya system och tillämpningar.

EU måste också behålla sin ledande ställning inom **kvantteknik**, som kan revolutionera de digitala krypteringssystem som ligger till grund för dagens säkerhets- och försvarskommunikation, hälsovård genom skanning och läkemedelsupptäckter samt affärstransaktioner. En **kvantstrategi** och en **kvanträttsakt** bygger på den befintliga förordningen om halvledare och åtgärda fragmenteringen av lagstiftningen, anpassa EU-program och nationella program till varandra och stödja investeringar i alleuropeisk infrastruktur för kvantdatorteknik, kommunikation och sensorer.

Investera i de nya tillväxtmotorerna

Livsvetenskaperna driver på innovation inom bioteknik och har stor potential för konkurrenskraften i olika sektorer, t.ex. läkemedel, jordbruk, energi, livsmedel och foder. **EU:s bioekonomistrategi** ska positionera EU på den snabbväxande bioekonomimarknaden där det finns betydande tillväxtpotential inom biobaserade material, biotillverkning, biokemikalier och bioteknik i jordbruket, och samtidigt minska vårt beroende av fossila bränslen och förbättra de ekonomiska utsikterna på landsbygden. En ny **EU-rättsakt om bioteknik** kommer att tillhandahålla en framsynt, innovationsfrämjande ram på områden som utvärdering av medicinsk teknik och kliniska tester och mer allmänt för att ta vara på bioteknikens potential för vår ekonomi.

Efterfrågan på **innovativa avancerade material** kommer att öka exponentiellt de närmaste åren, attrahera investeringar och omforma de globala leveranskedjorna. Kommissionen avser att lägga fram en **rättsakt om avancerade material** för att skapa förutsättningarna att stödja hela livscykeln, från forskning och innovation till företagsgrundande, tillverkning och spridning.

På samma sätt är **rymdsektorn** en högteknologisk sektor som förväntas niodubblas fram till 2030. Den europeiska rymdindustrins konkurrenskraft måste bevaras genom större samordning av de offentliga anslagen och stöd till investeringar i europeiska innovativa uppstarts företag och expanderande företag samt genom stöd till rymdleveranskedjans resiliens. Ett förslag till **rättsakt om rymden** ska skydda och förbättra den inre marknadens funktionssätt för rymdverksamhet genom en rad åtgärder som harmoniserar kraven på rymdverksamhetens säkerhet, resiliens och hållbarhet på EU-nivå och undanröjer fragmentering på grund av nationell lagstiftning.

Konkurrenspolitiken är också en viktig faktor för ökad konkurrenskraft i EU. Stränga och verkningfulla antitrust- och koncentrationskontroller i enlighet med tydliga och förutsägbara regler skyddar rättvis konkurrens och uppmuntrar företagen att vara innovativa och bli effektivare. Samtidigt måste konkurrenspolitiken i den globala kapplöpningen om deep tech och banbrytande innovationer hålla jämna steg med framväxande marknader och teknisk innovation. Detta förutsätter en ny strategi som är bättre anpassad till våra gemensamma mål och som låter företag expandera på världsmarknaderna, samtidigt som lika villkor på den inre marknaden tryggas.

Detta bör återspeglas i **reviderade riktlinjer för bedömning av koncentrationer**, så att innovation, resiliens och konkurrenternas investeringsintensitet i vissa strategiska sektorer ges tillräcklig tyngd mot bakgrund av den europeiska ekonomins akuta behov. Mer allmänt förutsätter det nya upplägget för EU:s konkurrenspolitik att vi inte bara gör tillämpningen av konkurrensrätten enklare och snabbare utan också stärker och målstyr den bättre. Det säkerställer en enhetlig strategi som bidrar till EU:s övergripande mål, särskilt att överbrygga innovationsgapet, tillgodose behovet av effektiv storlek där detta är av betydelse och stödja utfasningen av fossila bränslen i EU:s industri. Exempelvis avser kommissionen att se över ramen för tekniköverföring⁽⁸⁾ så att företagen har tydliga, enkla och aktuella regler för konkurrensfrämjande tekniklicensavtal, vilket underlättar spridningen av teknik, ger incitament till grundläggande FoU och främjar innovationen. Tillämpningen av rättsakten om digitala marknader ska öppna upp slutna ekosystem och göra det möjligt för innovativa företag att erbjuda kunderna nya digitala tjänster. Slutligen tänker kommissionen främja en bredare användning av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, i kombination med samordningsverktyget för konkurrenskraft (se avsnitt 2.5).

Sprida innovation i hela ekonomin

Digitalisering och spridning av avancerad teknik i EU-ekonomin är den andra nödvändiga faktorn för att stärka produktivitetstillväxten i EU. Totalt sett kommer 70 % av det nya värde som skapas i världsekonomin de närmaste tio åren att bygga på digital teknik⁽⁹⁾.

Att integrera AI i strategiska sektorer där EU traditionellt har varit starkt kommer att vara avgörande för att behålla konkurrensfördelarna. I dag använder endast en

⁽⁸⁾ Gruppundantagsförordningen om tekniköverföring och riktlinjerna för tekniköverföring.

⁽⁹⁾ World Economic Forum, *For inclusive growth, leaders must embrace a global and open economic future*, januari 2025

begränsad del av företagen i EU digital teknik – till exempel är det bara 13 % som använder AI⁽¹⁰⁾. **Strategin för AI-tillämpningar** syftar till att främja ny industriell användning av AI i sektorer som tillverkningsindustri, fordonsindustri, energi, robotteknik, läkemedel, flygteknik och finansiella tjänster, och ska även förbättra de offentliga tjänsterna, till exempel inom hälso- och sjukvård och rättsväsende.

Digitalisering av offentliga tjänster och integrering av AI i den offentliga sektorn stärker konkurrenskraften. Bättre samordning och stöd i hela EU av dessa vertikala AI-användningsområden och AI för naturvetenskap kan säkerställas genom ett ”Cern för AI”. På det här området behöver **Europeiska forskningsrådet** och **Europeiska innovationsrådet** verka inom sina respektive befogenheter med samma strategiska mål och samarbeta närmare för att uppnå resultat.

Ledande tillverkningsföretag måste också öka sin FoU-intensitet och påskynda spridningen av innovation. Strategiska partnerskap med uppstartsföretag kan främja utvecklingen av nya produkter och system. EU:s framtida forskningsfinansiering kommer att ge riktat stöd till industrins konkurrenskraft med ett mer strategiskt och mindre byråkratiskt upplägg för att stödja övergången från tillämpad forskning till expansion.

För att överbrygga innovationsgapet krävs investeringar i modern digital infrastruktur, inbegripet moderna fibernät, trådlös teknik och satelliter, investeringar i 6G och molndatorkapacitet. EU ligger dock långt efter sina egna mål för 2030 inom det digitala decenniet vad gäller infrastrukturanslutningar. För att korrigera detta kommer det i en **rättsakt om digitala nät** att föreslås lösningar för bättre marknadsincitament för framtidens digitala nät, minskade bördor och efterlevnadskostnader, bättre digital konnektivitet för slutanvändare genom en integrerad inre marknad för konnektivitet och en mer samordnad spektrumpolitik i EU.

Flaggskeppsåtgärder, pelare 1

- Strategi för startupföretag och expanderande företag [2 kv. 2025]
- 28:e rättslig ordning [4 kv. 2025–1 kv. 2026]
- EU-rättsakt om innovation [4 kv. 2025–1 kv. 2026]
- Rättsakt om det europeiska forskningsområdet [2026]
- AI-fabriksinitiativet [1 kv. 2025], strategierna för AI-tillämpningar, AI i vetenskap och dataunion [3 kv. 2025]
- EU-rättsakt om moln och AI-utveckling [4 kv. 2025–1 kv. 2026]
- EU:s kvantstrategi [2 kv. 2025] och kvanträttsakt [4 kv. 2025]
- Europeisk bioteknikakt och bioekonomistrategi [2025–2026]
- Strategi för livsvetenskaper [2 kv. 2025]

⁽¹⁰⁾ Eurostats EU-undersökning av IKT-användning och e-handel i företagen, januari 2025. Även om detta utgör en betydande årlig tillväxt är potentialen för en mycket bredare AI-användning fortfarande underutnyttjad.

- Rättsakt om avancerade material [2026]
- Rymdrättsakt [2 kv. 2025]
- Översyn av riktlinjerna för bedömning av horisontella koncentrationer
- Rättsakt om digitala nät [4 kv. 2025]

1.2 En gemensam färdplan för konkurrenskraft och utfasning av fossila bränslen

EU har fastställt en ambitiös ram för att 2050 ha blivit en fossilfri ekonomi. EU håller fast vid den inslagna vägen, bland annat delmålet för 2040 på 90 %⁽¹¹⁾. Den här ramen kan vara drivande för konkurrenskraften, förutsatt att målen och politiken är anpassade till varandra, eftersom ramen ger både företag och investerare trygghet och förutsägbarhet. Som framgår av Draghirapporten är dessutom politiken för fossilfrihet en stark drivkraft för tillväxt när den är välintegrerad med industri-, konkurrens-, närings- och handelspolitiken. Denna övertygelse inspirerar **given för ren industri**, som kommer att befästa EU:s ställning som en attraktiv plats för tillverkning, även för energiintensiva industrier, och främja ren teknik och nya cirkulära affärsmodeller, utan att göra avkall på de överenskomna målen för minskade koldioxidutsläpp.

Energi till överkomliga priser

EU måste direkt ta itu med frågan om höga och instabila energipriser för företag och hushåll i EU. Energipriserna är mycket högre än i konkurrerande ekonomier och varierar avsevärt inom EU. Några av drivkrafterna bakom de höga energipriserna i EU är strukturella. EU är beroende av import av fossila bränslen för nästan två tredjedelar av energin. Rysslands utnyttjande av det här beroendeförhållandet under angreppskriget mot Ukraina är den främsta drivkraften bakom de senaste pristopparna. Det tar tid att bryta det här beroendet, i takt med att en allt större andel energi produceras fossilfritt i EU. EU måste därför påskynda omställningen till ren energi och främja elektrifiering. Vissa av energiprisernas kostnadskomponenter kan dock mildras **på kort sikt**, eftersom de beror på ineffektivt utformade nättariffer, på beskattning och på bristande integration av energimarknaden.

De här frågorna kommer att tas upp i **handlingsplanen för överkomliga energipriser** genom en rad åtgärder så att hushåll och industrikunder får bättre direkt tillgång till billig energi. Planen kommer att bidra till att ta vara på fördelarna med lägre energipriser till följd av ytterligare marknadsintegration, öka användningen av garantier och riskminskningsinstrument för att underlätta långsiktiga energiköpsavtal, uppmuntra industrikunder att tillhandahålla efterfrågefleksibilitetstjänster och uppmuntra till rättvis fördelning av kostnaderna för energisystemet genom bättre utformade tariffer.

Ett viktigt inslag i planen är att investera i kraftnäten i EU för att stödja framstegen mot ett nettonollenergisystem, minska riskerna för inskränkningar av förnybar energi och utnyttja fördelarna med den inre energimarknaden. EU måste investera mer i modernisering och utbyggnad av sin infrastruktur för överföring och distribution av energi

⁽¹¹⁾ Jfr Europas val: Politiska riktlinjer för nästa Europeiska kommission, 2024–2029.

samt påskynda investeringarna i transportnät för el, vätgas och koldioxid samt lagringssystem.

Lönsamhet i ren produktion

För att ställa om ekonomin till ren produktion och cirkularitet måste EU utveckla pionjärmarknader och strategier för att belöna föregångarna på marknaden. Den starkaste drivkraften i denna process är att utnyttja styrkan av EU:s inre marknad. Detta kan göras genom nya åtgärder för att stimulera efterfrågan på koldioxidsnåla produkter, såsom benchmarking, märkning, mandat eller preferenser vid offentlig upphandling eller ekonomiska incitament genom differenskontrakt. Genom samordning mellan EU och medlemsstaterna avser kommissionen att främja aggregering av efterfrågan och samordna åtgärder mellan medlemsstaterna, bland annat genom en bredare och enklare användning av system för auktioner som en tjänst⁽¹²⁾.

Vid sidan av efterfrågeincitament behöver tillverkare av ren teknik hjälp med att omvandla innovativ verksamhet till ledarskap i tillverkning. För att bättre stödja företag, särskilt de energiintensiva, i deras satsningar på ren teknik krävs flexibla och stödjande regler om statligt stöd. I **given för ren industri** tänker kommissionen förklara hur väl riktat och förenklat stöd kan uppmuntra till investeringar i fossilfrihet, samtidigt som snedvridningar av marknaden undviks. I samma anda tänker kommissionen uppmana medlemsstaterna att se till att de delar av deras skattesystem som påverkar incitament för privata investeringar, till exempel avskrivningsregler och skattelättnader, gör ren produktion lönsam.

Energiintensiva sektorer som stål- och metallindustri och kemiindustri är några av de mest sårbara sektorerna i detta skede av omställningen. Dessa industrier utgör ryggraden i det europeiska tillverkningsystemet, eftersom de producerar insatsvaror som är avgörande för hela värdekedjor. För att stödja deras omställning kommer skraddarsydd handlingsplaner för vissa av dem att läggas fram efter given för ren industri på grundval av dialog och samråd med de berörda parterna. Som exempel kan nämnas att kommissionen under våren 2025 i **handlingsplanen för stål och metaller** kommer att föreslå konkreta åtgärder för att tillgodose investeringsbehoven, tillgång till primära och sekundära material och användning av handelspolitiska skyddsinstrument, och kommissionen tänker även söka en långsiktig lösning för att ersätta de nuvarande skyddsåtgärderna mot bakgrund av den globala icke-marknadsbaserade överkapaciteten. **Kemikalieindustripaketet** i slutet av 2025 blir av avgörande betydelse för industrins konkurrenskraft och skyddet av människors hälsa och miljön, även med tanke på tillgången på kritiska kemikalier.

Rörlighet och teknikneutralitet är avgörande för konkurrenskraften. Kommissionen har inlett en strategisk dialog med fordonsindustrin för att skyndsamt ta itu med dagens utmaningar och utforma konkreta strategier och lösningar för att se till att denna viktiga industri har en trygg framtid i EU. Dialogen tar upp utmaningar kring innovation och ledarskap inom framtidens teknik, ren omställning och utfasning av fossila bränslen, tillgång till globalt konkurrenskraftiga insatsvaror och försörjningstrygghet, arbetskraft och kompetens, rättvis handel och konkurrens på världsmarknaden, rationalisering och genomförande av lagstiftningen samt ökad efterfrågan genom investeringar i

¹² ”Auktion som en tjänst” har testats i EU:s innovationsfond för vätgasbanken, som låter medlemsstaterna stödja stödberättigade projekt som det inte fanns tillräckligt med EU-anslag för.

laddinfrastruktur och främjande av elfordon. Koldioxidstandarderna ger långsiktig säkerhet för att få fram de nödvändiga investeringarna. Som en del av dialogen kommer vi att kartlägga omedelbara lösningar för att skydda industrins investeringskapacitet genom att undersöka möjlig flexibilitet för att se till att industrin förblir konkurrenskraftig, utan att sänka ambitionsnivån i målen för 2025. För att uppnå klimatneutralitetsmålet för bilar 2035 krävs bland annat en teknikneutral strategi, där e-bränslen spelar en roll genom en begränsad ändring av lagstiftningen som en del av den planerade översynen. Dialogen ska ligga till grund för en **EU-handlingsplan för fordonsindustrin** med ambitiösa initiativ på utbuds- och efterfrågesidan, till exempel ett förslag om miljöanpassning av företagens fordonsparker.

Samtidigt tänker kommissionen lägga fram en **investeringsplan för hållbara transporter** med ytterligare åtgärder för att minska riskerna med de investeringar som krävs för att snabbt bygga ut laddinfrastrukturen och produktionen och distributionen av förnybara och koldioxidsnåla drivmedel. En ny strategi ska belysa den roll som EU:s **hamnar och sjöfart** spelar i EU:s framtida ekonomi, samtidigt som ytterligare insatser görs för att stärka EU:s gränsöverskridande järnvägsförbindelser, inbegripet en plan för ett ambitiöst europeiskt nät för höghastighetsjärnväg.

EU måste bekämpa koldioxidläckage i industrin. Läget för de energiintensiva industrier som ingår i EU:s utsläppshandelssystem och behovet av att minimera kringgående och oavsiktliga konsekvenser för värdekedjorna kommer att ligga till grund för översynen av mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen⁽¹³⁾. För att stärka mekanismens effektivitet är det tänkt att man under översynen analyserar en eventuell utvidgning av tillämpningsområdet till fler sektorer och produkter i senare led samt eventuella åtgärder för att hantera effekterna på exporten av berörda varor. Detta kommer att stärka målet att förebygga koldioxidläckage och trygga ett större genomslag för att främja global koldioxidprissättning och därigenom lika villkor i omvärlden.

För att skydda och främja **ren teknik och fossilfri tillverkning** i EU ska given för ren industri och delmålen i den på ett samordnat sätt mobilisera olika politiska verktyg, till exempel tillståndslättnader, industripolitiska incitament, reformerade regler för offentlig upphandling, handelspolitiska skyddsinstrument, riktade Global Gateway-investeringar, internationella partnerskap och förbättrat marknadstillträde. De politiska åtgärderna kommer att baseras på en bedömning av behov och marknadsutsikter, med fokus på teknik som är avgörande för utfasningen av fossila bränslen och ekonomisk resiliens, nya sektorer samt teknik där EU:s nuvarande inhemska produktion riskerar att sättas under press av internationella konkurrenter som gynnas av ojämlika villkor, subventioner eller stödpolitik som leder till icke-marknadsbaserad överkapacitet. Energieffektiv teknik tillverkas i stor utsträckning i EU, vilket ger EU:s ekonomi en konkurrensfördel. För att uppnå klimatneutralitet är det nödvändigt med negativa utsläpp. Incitament kommer att utvecklas, exempelvis i samband med översynen av direktivet om utsläppshandelssystemet 2026, för att skapa lönsamhet i permanenta koldioxidupptag som kompensation för restutsläpp från sektorer där det är svårt att minska utsläppen.

Slutligen kommer **EU i visionen på jordbruks- och livsmedelsområdet** att fastställa hur man kan trygga långsiktig konkurrenskraft och hållbarhet inom planetens gränser för jordbruks- och livsmedelssektorerna och säkerställa blomstrande landsbygdsområden,

⁽¹³⁾ Översynen är fristående från de pågående förberedelserna för att förenkla vissa delar av mekanismen i närtid. Se avsnitt 2.1.

livsmedelstrygghet och resiliens. Den europeiska havspakten ska göra det möjligt för EU att utnyttja sitt stora havsområde och sin kust för att främja innovation genom ny blå teknik, ren energiproduktion och tryggad livsmedelsförsörjning.

Ta vara på potential i den cirkulära ekonomin

Resurseffektivitet och främjande av cirkulär materialanvändning bidrar till minskade koldioxidutsläpp, konkurrenskraft och ekonomisk säkerhet. Den europeiska återtillverkningsmarknadens cirkulära potential spås växa från sitt nuvarande värde på 31 miljarder euro till 100 miljarder euro fram till 2030, vilket skapar 500 000 nya jobb⁽¹⁴⁾. EU måste sträva efter att skapa en inre marknad för avfall, returråvaror och återanvändbara material, öka effektiviteten och expandera återvinningen. Ett förslag till **rättsakt om cirkulär ekonomi** kommer att fungera som katalysator för investeringar i återvinningskapacitet och uppmuntra EU:s industri att effektivt ersätta användningen av nya råvaror och minska avfallsdeponering och förbränning av använda råvaror. Detta ska åtföljas av nya ekodesignkrav för viktiga produktgrupper.

Flaggskeppsåtgärder, pelare 2

- Giv för ren industri, handlingsplan för överkomliga energipriser [1 kv. 2025]
- Rättsakt om påskyndad utfasning av fossila bränslen i industrin [4 kv. 2025]
- Handlingsplan för elektrifiering och paket om kraftnät i EU [1 kv. 2026]
- Nya regler om statligt stöd [2 kv. 2025]
- Handlingsplan för stål och metaller [2025]
- Paketet om den kemiska industrin [4 kv. 2025]
- Strategisk dialog om den europeiska fordonsindustrins framtid och handlingsplan för industrin [1 kv. 2025].
- Investeringsplan för hållbara transporter [3 kv. 2025]
- Europeisk hamnstrategi och industriell sjöfartstrategi [2025]
- Plan för höghastighetsjärnväg [2025]
- Översyn av mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen [2025]
- Rättsakt om den cirkulära ekonomin [4 kv. 2026]
- Vision på jordbruks- och livsmedelsområdet [1 kv. 2025]
- Havspakt [2 kv. 2025]
- Ändring av klimatlagen [2025]

⁽¹⁴⁾ Världsbanken 2022.

1.3 Minska alltför stora beroenden och öka försörjningstryggheten

De globala kontakter som EU har knutit i världen stöder både ekonomisk tillväxt och säkerhet. EU är mycket öppet för handel, och det bygger fasta förbindelser och stöder diversifierade leveranskedjor och nära allianser med viktiga partner. Handeln är avgörande för EU:s framtida tillväxt.

I ett globalt ekonomiskt system som präglas av geopolitisk konkurrens och handelspolitiska spänningar måste EU dock i sin näringspolitik i högre grad integrera överväganden om säkerhet och öppet strategiskt oberoende. Säkerhetsmiljön är en förutsättning för EU-företagens ekonomiska framgång och konkurrenskraft. Företagen gör inte några långsiktiga investeringar på områden där de är osäkra om säkerhetsmiljön eller riskerar hot mot kritisk infrastruktur, eller där de fruktar att deras leveranskedjor kan störas och strypas till följd av internationella spänningar eller där deras investeringar riskerar att utplånas på grund av orättvis konkurrens som är resultatet av globalt ojämlika konkurrensvillkor. Samtidigt kan säkerhet och resiliens vara en drivkraft för konkurrenskraft och innovation.

Handel och ekonomisk säkerhet

Handeln med länder utanför EU är viktig för EU:s välstånd. Redan nu står utrikeshandeln med varor och tjänster för en stor del av EU:s BNP. Under 2023 var handeln mellan EU och USA värd mer än 1,5 biljoner euro, och tillsammans står EU och USA för nästan 30 % av världsglobala handeln. Framöver spås 90 % av den globala ekonomiska tillväxten äga rum utanför Europa. En hög grad av öppenhet i handeln är därför avgörande inte bara för att upprätthålla EU:s välstånd, utan också för att stärka resiliensen.

EU:s förmåga att diversifiera sig och minska beroendena förutsätter effektiva partnerskap. EU har redan världens största och snabbast växande väv av handelsavtal med 76 länder som står för nästan hälften av EU:s handel. Vi är den främsta handelspartnern för 72 länder som står för 38 % av världens BNP. Vi mobiliserar också Global Gateway-investeringspaket i hela världen på centrala områden som kombinerar EU:s ekonomiska intressen med partnerländernas intressen.

Slutförandet av förhandlingarna om **EU-Mercosur-avtalet** och moderniseringen av det **övergripande avtalet mellan EU och Mexiko** visar hur handel som bägge parter tjänar på kan förenas med lika villkor och ömsesidighet och öka försörjningstryggheten. Med utgångspunkt i en export på 84 miljarder euro om året från EU kommer exempelvis avskaffandet av höga Mercosurtullar att låta EU:s exportföretag spara över 4 miljarder euro i tullar per år⁽¹⁵⁾ och ge en fördel av att vara först på marknaden. Tillgång till offentlig upphandling, exklusiv förmånstillgång till vissa kritiska råvaror och gröna varor samt skydd av över 350 geografiska beteckningar för EU:s traditionella livsmedelsprodukter innebär stora möjligheter att öka handeln. Samtidigt finns skyddsåtgärder för känsliga sektorer⁽¹⁶⁾. EU kommer att fortsätta sitt nära samarbete med partnerländerna för att fortsätta att utvidga sin väv av handelsavtal, ge marknadstillträde för EU-företag, verka för

⁽¹⁵⁾ Den genomsnittliga importtullen i Mercosur är 13,5 %, vilket är högre än i många andra regioner. Den genomsnittliga tullsats som EU tillämpar för alla importerade varor är däremot 1,8 %. Fördelarna med tulliberaliseringen med Mercosur är därför stora för EU.

⁽¹⁶⁾ Ytterligare spärrar, t.ex. skyddsklausuler, gör det möjligt för EU att reagera om importen från Mercosur, t.ex. nötkött inom en tullkvot, visar sig orsaka betydande skada på EU:s marknader. Utöver skyddsklausulerna tänker kommissionen ge ytterligare stöd i form av en reserv på minst 1 miljard euro för den mindre sannolika eventualiteten att marknadsstörningar uppstår när avtalet genomförs.

mer ömsesidighet och samtidigt främja en öppen regelbaserad global handel som styrs av ett moderniserat WTO.

EU måste fortsätta att anpassa sitt utbud och söka nya sätt att fördjupa partnerskap och skapa fördelar för våra företag, till exempel **digitala handelsavtal** (där förhandlingar pågår med Sydkorea och slutförts med Singapore), **avtal om ömsesidigt erkännande** (gällande eller håller på att förhandlas fram med ett antal partnerländer, bl.a. Australien, Kanada, Japan, Nya Zeeland, Schweiz och USA, vilket minskar kostnaderna för bedömningar av överensstämmelse) och **avtal om underlättande av hållbara investeringar** (där det första avtalet har färdigställts och andra är under utarbetande). För det ändamålet kommer våra nya **partnerskap för ren handel och rena investeringar** att samla riktade handels- och investeringsregler, Global Gateway-investeringar och regleringssamarbete till ett enda partnerskap som omfattar hela statsförvaltningen. De erbjuder möjligheter att bidra till en trygg försörjning av råvaror, ren energi, hållbara drivmedel och ren teknik från hela världen, samtidigt som man expanderar EU:s hållbara investeringar till nytta för partnerländerna och bidrar till att nå de globala energimål som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen förespråkar. Inom den nya **Medelhavspakten** kommer ett ambitiöst initiativ för samarbete kring Medelhavet om energi och ren teknik att stimulera storskaliga offentliga och privata investeringar i förnybar energi.

Samtidigt kan EU:s handelsförbindelser ibland medföra risker. I en alltmer utsatt miljö kan alltför stora beroenden utnyttjas och till och med användas som vapen. Vissa tredjeländers industripolitik kan avsiktligt syfta till att skapa överkapacitet och strategiska beroenden. Detta kräver en tydlig bild av riskerna och åtgärder mot dem på ett målinriktat och proportionerligt sätt.

Om EU:s marknad förlitar sig på bara en eller en handfull leverantörer av viktiga produkter, tjänster eller andra insatsvaror behöver EU politik och investeringar för att säkerställa sin ekonomiska säkerhet och minimera risken för ekonomiskt tvång eller att beroenden används som vapen. I Draghirapporten beskrivs hur EU måste säkerställa resiliensen i sina leveranskedjor, särskilt när det gäller kritiska råvaror, eller i sin import av viktig avancerad ren eller digital teknik som halvledare. Några andra exempel är det nuvarande försörjningsberoendet av aktiva substanser för kritiska läkemedel, nödvändiga för folkhälsan i allmänhet och för vissa patienter i synnerhet, eller gödselmedel, som ligger till grund för livsmedelstryggheten.

EU måste fortsätta att föra en politik för att minska sitt beroende av enskilda eller starkt koncentrerade leverantörer inom viktiga strategiska sektorer genom återvinning, innovation och forskning, riktat ekonomiskt stöd till uppbyggnad eller främjande av inhemsk bearbetnings- eller tillverkningskapacitet och uppbyggnad av reserver och lager samt sådana bilaterala och multilaterala partnerskap för diversifiering som nämns ovan. Mot bakgrund av den ryska energiutpressningen i samband med landets angreppskrig avser kommissionen dessutom att lägga fram en färdplan för lagliga åtgärder för att få importen av rysk energi att upphöra.

I strategin för ekonomisk säkerhet⁽¹⁷⁾ fastställer EU fyra riskområden och tio kritiska tekniker. Med utgångspunkt i de pågående djupgående riskbedömningarna kommer proportionella och riktade motåtgärder för skydd, främjande och partnerskap att vidtas för att hantera identifierade risker och öka resiliensen. Här ingår bl.a. granskning av utländska direktinvesteringar, exportkontroller och övervakning av utgående investeringar. Kommissionen avser att utveckla standarder för ekonomisk säkerhet för viktiga leveranskedjor med våra G7-partner och andra likasinnade partner.

⁽¹⁷⁾ Gemensamt meddelande om en europeisk strategi för ekonomisk säkerhet, JOIN(2023) 20.

Orättvis konkurrens och lika villkor

Om orättvis konkurrens hotar vår inre marknad bör vi också använda de verktyg som står till vårt förfogande, t.ex. de handelspolitiska skyddsinstrumenten, och strängt tillämpa förordningen om utländska subventioner. Vilken blandning av dessa ingripanden som är lämplig varierar från sektor till sektor. EU kommer också att fortsätta att verka för moderniserade WTO-regler.

En intensivare samordning mellan medlemsstaterna och olika former av aggregering av efterfrågan eller gemensamma inköp på EU-nivå kan öka påtryckningsmöjligheterna mot utländska leverantörer. Det är till exempel avgörande för EU:s konkurrenskraft att trygga en tillförlitlig och diversifierad råvaruförsörjning, eftersom det är en förutsättning för energi-, livsmedels- och industrisektorerna. Med utgångspunkt i förordningen om kritiska råvaror måste en politik föras där man kombinerar lageruppbyggnad, diversifiering och främjande av inhemsk produktion. Till följd av den senaste tidens erfarenheter av AggregateEU avser kommissionen att skapa en **plattform för gemensamma inköp av kritiska råvaror** för att kartlägga behoven hos EU:s industrier, samla efterfrågan och samordna gemensamma inköp. På samma sätt ska **rättsakten om kritiska läkemedel** stärka tillgången till kritiska läkemedel och ingredienser till dem, åtgärda marknadsmisslyckanden och minska beroendena.

EU måste ta itu med den utmaning som orättvis konkurrens och global produktionsöverkapacitet innebär. Det beror ofta på systematiska, statligt främjade överinvesteringar och subventioner som är koncentrerade till leveranskedjor i kritiska och strategiska industrisektorer. Strukturell icke-marknadsbaserad överkapacitet leder till aggressiva exportstrategier som ökar pressen på europeiska producenter som redan verkar på orättvisa villkor. Förlusten av EU-baserad produktionskapacitet och kunnande i kritiska sektorer kan leda till att EU blir överdrivet beroende av import i viktiga segment av ekonomin.

Den offentliga sektorn har en central roll att spela. I ett sammanhang där andra stora aktörer inför tillträdesbegränsningar för sina marknader och försöker öka tillverkningskapaciteten inom kritisk teknik måste EU skydda sin egen kapacitet. Kommissionen tänker föreslå att det införs en **europaisk preferens vid offentlig upphandling** för strategiska sektorer och tekniker. Offentlig upphandling står för cirka 14 % av BNP i EU⁽¹⁸⁾. Översynen av direktivet om offentlig upphandling ska stärka tekniksäkerheten och de inhemska leveranskedjorna men även förenkla och modernisera reglerna, särskilt för uppstartsföretag och innovativa företag.

Försvarsindustri, säkerhet och beredskap

EU:s försvarsindustri är en viktig drivkraft för konkurrenskraft, men är för liten och når inte upp till sin potential. Även om EU-företagen i försvarssektorn är konkurrenskraftiga på världsmarknaden lider de av en kombination av strukturella svagheter och årtionden av underinvesteringar. Sektorn är splittrad och kännetecknas främst av nationella aktörer, och många av dem är verksamma på relativt små inhemska marknader, något som minskar försörjningskapaciteten. Investeringarna i FoU på försvarsområdet är betydligt lägre än i USA. Därför är EU i hög grad beroende av leverantörer utanför EU. Det finns en väsentlig risk för att EU hamnar efter när det gäller försvarsinnovation och utveckling av nya avancerade vapensystem, med negativa spridningseffekter till teknik med dubbla användningsområden. Den europeiska

⁽¹⁸⁾ Europeiska kommissionen, 2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften.

försvarsindustrin måste kunna leverera hela spektrumet av kapacitet och vara en drivkraft för innovation för hela ekonomin.

Vi måste stärka och stödja medlemsstaternas satsningar på att investera mer, bättre, gemensamt och europeiskt⁽¹⁹⁾. Fördjupad samordning är avgörande för att finansiera, utveckla, producera och upprätthålla all nödvändig försvarskapacitet och infrastruktur (inklusive produkter med dubbla användningsområden) i EU. EU måste avsevärt höja nivån på försvarssamarbetet mellan medlemsstaterna och aggregera efterfrågan genom mer gemensam försvarsupphandling, främja en snabb industriell expansion och samarbete om gemensam FoU för gemensamma europeiska initiativ, samla resurser i försvarsprojekt av gemensamt europeiskt intresse, integrera EU:s industriella kapacitet och bygga upp en inre marknad för försvar samt förbättra de små och medelstora företagens tillgång till finansiering i syfte att öka omfattningen, minska ineffektiviteten och främja interoperabilitet. Kommissionen och utrikesrepresentanten kommer att lägga fram en **vitbok om det europeiska försvarets framtid** för att räkna upp de åtgärder som krävs för att nå de här målen.

Erfarenheten har lärt EU mervärdet av beredskap. Det är nu dags att gå från ord till handling. EU och medlemsstaterna måste anta en strategi som omfattar hela statsförvaltningen och hela samhället för att värna ekonomin och skydda medborgarna, bland annat genom ett heltäckande offentlig-privat samarbete och en ny princip om inbyggd beredskap. Om industri- och produktionskapaciteten är begränsad kan till exempel upphandling eller lagring av krisnödvändiga varor samordnas gemensamt på EU-nivå. På grundval av Niinistörapporten kommer kommissionen och utrikesrepresentanten att lägga fram en **unionsstrategi för krisberedskap** med en gemensam strategi för befintliga och potentiella hot.

De tilltagande hybridhoten kräver en närmare samordning mellan den offentliga och privata sektorn. Den digitala eran gör att cyberhot och cyberattacker kommer allt snabbare. Hela ekonomiska sektorer och samhällsviktiga tjänster⁽²⁰⁾ är beroende av resiliensen i vår digitala infrastruktur, vår transport- och rymdinfrastruktur, våra kraftnät och vår tekniska hårdvara. Undervattenskablar är ett tydligt aktuellt exempel på ett område med tilltagande säkerhetsrisker. EU måste ta säkerhetsrisker för kritisk infrastruktur med i beräkningen, oavsett om infrastrukturen är digital eller fysisk, i alla skeden från uppförande och teknikval till drift och förmåga till återställning. En strategi för inre säkerhet ska innehålla ett heltäckande EU-svar på säkerhetshot, både online och offline, så att säkerheten integreras i EU:s lagstiftning och politik.

Ett förändrat klimat och extrema väderhändelser hotar i allt högre grad EU:s ekonomiska säkerhet. EU och medlemsstaterna måste därför stärka sin resiliens och öka sin beredskap, regelbundet uppdatera klimatriskbedömningar och förbättra den kritiska infrastrukturens inbyggda resiliens. Att ta med klimatreiliens i stadsplanering, använda naturbaserade lösningar, utveckla naturkrediter och anpassning inom jordbruket och samtidigt trygga livsmedelsförsörjningen, är också ett av alternativen för att skydda EU:s ekonomi och samhälle från de värsta naturkatastroferna som översvämningar, torka, skogsbränder och stormar som äventyrar leveranskedjor och produktionsanläggningar. Därför kommer en **europeisk klimatanpassningsplan** att läggas fram.

⁽¹⁹⁾ Gemensamt meddelande *En ny strategi för europeisk försvarsindustri: uppnå EU-beredskap genom en lyhörd och motståndskraftig europeisk försvarsindustri*, JOIN(2024) 10 final.

⁽²⁰⁾ Jfr den nyligen antagna europeiska handlingsplanen för cybersäkerhet hos sjukhus och vårdgivare, COM(2025) 10 final.

Mer allmänt måste medlemsstaterna ta itu med den ökande vattenbristen genom att förbättra metoder och infrastruktur för vattenförvaltning, använda vatten effektivare och främja hållbar vattenanvändning. På EU-nivå kommer kommissionen att lägga fram en **uropeisk strategi för vattenresiliens**.

Flaggskeppsåtgärder, pelare 3

- Ingå och tillämpa ambitiösa handelsavtal och partnerskap för ren handel och rena investeringar
- Initiativ för samarbete om energi och ren teknik i Medelhavsområdet [4 kv. 2025]
- Plattform för gemensamma inköp av kritiska råvaror [2–3 kv. 2025]
- Översyn av direktiven om offentlig upphandling [2026]
- Vitbok om det europeiska försvarets framtid [1 kv. 2025]
- Strategi för beredskapsunion [1 kv. 2025]
- Strategi för inre säkerhet [1 kv. 2025]
- Rättsakt om kritiska läkemedel [1 kv. 2025]
- Europeisk klimatanpassningsplan [2026]
- Strategi för vattenresiliens [2 kv. 2025]

2 Övergripande möjliggörande faktorer för konkurrenskraft

2.1 Enklare, lättare, snabbare: en EU:s lagstiftning som är anpassad till konkurrenskraften

Regelbördan har satt hämsko på konkurrenskraften i EU. Trots EU:s avancerade policy för bättre lagstiftning är denna börda enligt två tredjedelar av alla företag det avgörande hindret för långsiktiga investeringar⁽²¹⁾. Många uppger att de komplexa, varierande och långdragna tillståndsförfarandena och andra administrativa förfarandena gör EU mindre attraktivt för investeringar jämfört med andra regioner. För att återställa EU:s konkurrenskraft måste man gå mycket längre än tidigare med att minska byråkratin. Regleringen måste vara proportionerlig, stabil, sammanhängande och teknikneutral.

Alla EU-institutioner och nationella och lokala myndigheter måste göra en kraftansträngning för att skapa enklare regler och för att påskynda de administrativa förfarandena. Att få finansiering eller administrativa beslut måste gå snabbare och bli billigare för företag och allmänhet. Med utgångspunkt i tillståndsgivningen för förnybar energi och rättsakten om nettonollindustri ska till exempel den planerade **rättsakten om påskyndad utfasning av fossila bränslen i industrin** utvidga den påskyndade tillståndsgivningen till fler (bland annat energiintensiva) sektorer som håller på att ställa om. Förfarandena för viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse och för energiinfrastrukturprojekt av gemensamt intresse kommer att förenklas

⁽²¹⁾ EIB, EIB:s investeringsundersökning 2023.

och påskyndas. Förslaget till flerårig budgetram är ett tillfälle att ytterligare rationalisera tillgången till och förenkla EU:s finansieringsinstrument – som för närvarande är utspridda över för många program – över hela linjen.

Nytänkandet börjar på kommissionen. Den första kommissionären någonsin för genomförande och förenkling samordnar kommissionens arbete på det här området och styr en genomgång av EU:s regelverk för att hitta sätt att förenkla, konsolidera och kodifiera lagstiftningen där det behövs. Varje kommissionär ska hålla regelbundna dialoger om genomförandet med de berörda parterna, två gånger om året, för att få en bild av praktiska frågor, höra näringslivets farhågor och hitta möjligheter till förenkling och bördeminskning. De praktiska kontroller som kommissionens avdelningar genomför tillsammans med de berörda parterna bidrar ytterligare till stresstesterna av EU:s lagstiftning. Förenklingen måste bygga på en tydlig bild av hur värdekedjorna fungerar i praktiken och ett regleringssystem som bygger på förtroende och incitament i stället för detaljkontroller. Kommissionen kommer att lägga fram en övergripande strategi nästa månad.

Den här kommissionen kommer att göra en unik storsatsning på förenkling. Syftet är att nå de överenskomna politiska målen på det enklaste, mest riktade, effektivaste och minst betungande sättet. För varaktiga och mätbara insatser under de kommande åren har kommissionen satt upp ambitiösa kvantitativa mål för minskad rapporteringsbörda: minst 25 % för företag överlag och minst 35 % för små och medelstora företag. Rapporteringsbördan är en delmängd av den totala administrativa bördan. För att ytterligare höja vår ambitionsnivå bör bördeminskningens målen på 25 % och 35 % i framtiden gälla **kostnaderna för all administrativ börda**, inte bara rapporteringskraven. Detta utmynnar i ett mål om att minska de återkommande kostnaderna med cirka 37,5 miljarder euro fram till slutet av mandatperioden⁽²²⁾. Särskilda åtgärder för små och medelstora företag syftar till att nå målet på 35 %.

Detta inleds nästa månad med det **första i en serie av övergripande förenklingspaket**. Det första övergripande paketet omfattar bl.a. långtgående förenklingar av rapportering om hållbar finansiering, tillbörlig aktsamhet i fråga om hållbarhet samt taxonomi. I enlighet med målen för ramen för hållbar finansiering om mobilisering av investeringar i omställningen till ren energi tänker kommissionen sörja för att kraven anpassas bättre till investerarnas behov, och att det finns proportionella tidsfrister, finansiella nyckeltal som inte avskräcker från investeringar i mindre företag under omställning och skyldigheter som står i proportion till omfattningen på företagets verksamhet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt nedsipprings effekter för att förebygga att mindre företag i leveranskedjorna i praktiken utsätts för överdrivna rapporteringskrav som lagstiftarna aldrig avsåg.

För en reglering som står i proportion till företagets storlek kommer ett förslag till **ny definition av små midcap-bolag** snart att läggas fram. Genom den här nya företagskategorin, som är större än de små och medelstora företagen men mindre än storföretagen, gynnas tusentals företag i EU av en skraddarsydd förenkling av lagstiftningen i samma anda som för små och medelstora företag. Kommissionen arbetar också på en **förenkling av mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen** för mindre marknadsaktörer.

⁽²²⁾ Enligt tillgängliga uppgifter på EU-nivå och nationell nivå, och med beaktande av den skattning av den administrativa bördan som gjorts av Stoiber-högnivågruppen, uppgår enligt Eurostats referensscenario de totala återkommande (årliga) administrativa kostnaderna uppskattningsvis till 150 miljarder euro i EU.

Under året och under hela mandatperioden kommer kommissionen att fortsätta att lägga fram förenklingsåtgärder efter dialog med de berörda parterna. **Översynen av Reach-förordningen** omfattar det befintliga regelverket och nya initiativ om kemikalier, något som kommer att leda till en verklig förenkling i praktiken och säkerställa snabbare beslutsfattande om allvarliga faror samt hållbarhet, konkurrenskraft, försörjningstrygghet och säkerhet. Efter den föreslagna översynen av EU:s läkemedelsregler för att påskynda godkännanden och effektivisera regleringsförfarandena håller kommissionen på att utarbeta genomförandeåtgärder i närtid för att minska bördan och förenkla för **medicintekniska produkter**. Dessutom kommer ett omfattande förenklingspaket att läggas fram i år för att konkret minska bördan för jordbruksföretag och jordbrukare.

En ny **kontroll för små och medelstora företag och konkurrenskraft** i konsekvensbedömningarna kommer att bli ett starkare filter för nya initiativ och även visa de förväntade effekterna på kostnadsskillnader jämfört med konkurrenter på världsmarknaden. Större uppmärksamhet kommer att ägnas åt att bedöma kostnaderna för föreslagna delegerade akter och genomförandeakter, när det är påkallat.

Digitalisering kommer att förenas med förenkling för att minska rapporteringsbördan. Företag och myndigheter måste få bättre hjälp med att genomföra EU-lagstiftningen genom ökat stöd, kapacitetsuppbyggnad och tekniskt bistånd. Digitala verktyg och AI för att driva på förenklingsarbetet inom den offentliga förvaltningen måste underlättas, med fullständig gränsöverskridande interoperabilitet mellan lösningar i den offentliga sektorn som e-fakturerings, e-signaturer, e-inlämning och digitala produktpass. När det är möjligt måste rapporteringen övergå till digitala format som bygger på standardiserade data. Med utgångspunkt i EU:s e-IDAS-ram ska den **européiska plånboken för företag** bli hörnstenen i att göra affärer enkelt och digitalt i EU och skapa en sömlös miljö där företag kan interagera med alla offentliga förvaltningar.

För att säkerställa lika villkor på hela den inre marknaden och bekämpa fragmentering och nationell överreglering avser kommissionen att driva en kraftfull strategi för **fullständig harmonisering och verkställighet**. Utöver arbetet med att förenkla registerföring enligt den allmänna dataskyddsförordningen kommer kommissionen att fortsätta arbetet med ett mer harmoniserat genomförande och verkställighet av förordningen.

Alla EU-institutioner måste samarbeta för att undvika att regleringen trissas upp. Engagemanget för bättre lagstiftning måste delas av alla EU-institutioner under hela lagstiftningsprocessen, i överensstämmelse med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I samarbete med Europaparlamentet och rådet kommer ett reviderat interinstitutionellt avtal att garantera att förenkling och genomförande står i fokus från början till slut av lagstiftningsprocessen.

2.2 Ta vara på EU:s inre marknad

Den inre marknaden är avgörande för att nå kontinental storlek i en värld av jättar. I 30 år har den inre marknaden varit EU:s beprövade konkurrenskraftsmotor⁽²³⁾. I dag är den hemmamarknad för 23 miljoner företag som levererar varor och tjänster till nästan 450 miljoner europeiska kunder. Företagen drar nytta av den fria rörligheten, och de förutsägbara affärsvillkor som bygger på garantier om att rättsstatsprincipen följs. Konsumenterna drar nytta av stora valmöjligheter och ett starkt skydd. Den inre marknaden är dock långt ifrån färdig. Trots ständiga insatser för att undanröja hinder för det fria flödet

⁽²³⁾ Mario Monti, *I ekonomins och samhällets tjänst för Europa*. Rapport till Europeiska kommissionens ordförande José Manuel Barroso, 9 maj 2010.

av varor, tjänster, kapital och människor kvarstår vissa hinder envist, och nya hinder och källor till fragmentering fortsätter att dyka upp.

I årsrapporten om den inre marknaden och konkurrenskraften 2025 framgår kostnaderna för att inte göra något: de senaste åren har integrationen på marknaden tappat fart. Den andel av BNP i EU som handeln mellan medlemsstaterna utgjorde minskade i själva verket både för varor (23,8 %) och tjänster (7,6 %) under 2023⁽²⁴⁾. Inom den inre marknaden är handeln med gränsöverskridande tjänster mindre än en tredjedel av handeln med varor och, till skillnad från varorna, är den inte större än tjänstehandeln med länder utanför EU. I Lettarapporten kartläggs kvarstående hinder och fördelarna med att påskynda integrationen inom elektronisk kommunikation, energi och finansmarknader och bygga upp en inre marknad för försvar.

Att undanröja återstående hinder och utvidga den inre marknaden kommer att bidra till konkurrenskraften på alla sätt genom att tillhandahålla större marknader, sänka energipriserna och förbättra marknadstillträdet⁽²⁵⁾. För att förbättra den inre marknadens funktionssätt i alla branscher kommer en övergripande strategi för den inre marknaden att modernisera styrningen, undanröja hinder inom EU och förhindra uppkomsten av nya hinder, främja samarbete med medlemsstaterna och omfatta en ny strategi för genomförandet. En förstärkt arbetsgrupp för efterlevnad på den inre marknaden ska säkerställa ett införlivande där onödiga bördor undviks och verka för övergripande genomförande och verkställande av EU-lagstiftningen. Ytterligare harmoniseringsåtgärder kommer att vidtas för att minska den kvarstående rättsliga fragmenteringen, i det dubbla syftet att fördjupa den inre marknaden och förenkla. Den tidiga och gradvisa integreringen av kandidatländerna i delar av den inre marknaden underlättar för företagen att integreras i de europeiska värdekedjorna, främjar konvergensprocessen och stärker investeringar, handel och konkurrenskraft.

En moderniserad sammanhållningspolitik är avgörande för att stärka tillväxten, minska skillnaderna och främja konkurrenskraften på den inre marknaden, samtidigt som man stöder regioner och samhällen i deras långsiktiga utveckling och rättvisa omställning.

Kommissionen tänker ta tillfället i akt att göra standardiseringsprocesserna snabbare och tillgängligare, särskilt för små och medelstora företag och startupföretag. Dagens europeiska standardiseringssystem är inte anpassat till de snabbare innovationscyklarna inom ny teknik. Att systematiskt delta i globala standardiseringsprocesser är mycket viktigt för att påverka resultat som är anpassade till EU:s intressen och hjälpa industrin att upprätthålla konkurrenskraftiga positioner på centrala teknikmarknader, som 5G och 6G, AI, förnybar energi, laddinfrastruktur för elfordon, tillgänglighet och sakernas internet. Andra alternativ måste sökas för att ge företagen rättssäkerhet när det gäller efterlevnaden av EU:s regler när det inte finns några harmoniserade standarder eller de inte är tillgängliga eller där det finns ett akut behov av standarder.

⁽²⁴⁾ Europeiska kommissionen, 2025 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften.

⁽²⁵⁾ Internationella valutafonden (IMF) beräknar att de återstående hinder som begränsar handeln inom EU i termer av värde kan jämföras med en skatt på omkring 45 % för tillverkningssektorn och 110 % för tjänstesektorn. De direkta konsekvenserna av att minska beräknade sektoriella hinder inom EU till den nivå som råder mellan USA:s delstater kan potentiellt öka produktiviteten med 6,7 %. IMF, *Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies - Regional Economic Outlook*, november 2024

2.3 Finansiering av konkurrenskraft och en spar- och investeringsunion

EU står inför massiva finansieringsbehov för att nå de mål vi redan kommit överens om. Innovation, omställning till ren energi och spridning av digital och annan teknik mellan ekonomiska sektorer medför mycket höga kapitalkostnader, bland annat för den erforderliga massiva expansionen av gemensamma nyttigheter som kontinentomspännande infrastruktur. Medlemsstaterna har åtagit sig att uppnå kvantifierade mål för förnybar energi, öka FoU-utgifterna till 3 % av BNP, öka försvarsutgifterna till minst 2 % av BNP (för Natomedlemmar) och uppgradera EU:s digitala infrastruktur. Enligt Draghirapporten är de sammanlagda ytterligare investeringsbehoven i EU omkring 750–800 miljarder euro per år fram till 2030, vilket innebär att EU:s totala investeringar som andel av BNP kommer att behöva öka med omkring 5 procentenheter av EU:s BNP per år för att nå nivåer som senast iaktogs på 1960- och 1970-talen. Att säkerställa tillräckliga offentliga och privata investeringar är avgörande för att främja produktivitetstillväxten och nå EU:s mål för innovation, klimatneutralitet och försvar.

Sådana storskaliga insatser kräver att EU och medlemsstaterna blir mycket bättre på att mobilisera privata investeringar, bl.a. från institutionella investerare, och på att använda offentlig finansiering på ett mer fokuserat och målinriktat sätt. Många företag behöver riskkapital och kapitalinvesteringar för att blomstra, men EU är alltför beroende av finansiering med banklån⁽²⁶⁾.

Hushållens sparande i EU låg 2022 på en nivå som var 65 % högre än i USA⁽²⁷⁾. EU:s finanssektor kanaliserar dem dock inte effektivt till produktiva investeringar och allokerar inte tillräckligt med kapital till innovation i EU:s ekonomi. Det får till följd att spararna inte får tillräcklig avkastning på sina besparingar, och varje år investeras 300 miljarder euro av europeernas besparingar på marknader utanför EU.

EU måste bli integrerat och ha djupare och mer likvida kapitalmarknader som en förutsättning för att mobilisera resurser från den privata sektorn och styra dem mot framtidsorienterade tillväxtsektorer. Det är också nödvändigt att göra de privata investeringarna mer riskbenägna genom att använda offentliga medel som ankare.

Den långvariga tveksamheten måste övervinnas, varför kommissionen 2025 kommer att lägga fram en **strategi för en spar- och investeringsunion**, följt av en rad särskilda förslag, för att göra det möjligt att skapa välstånd för EU-medborgarna och mobilisera kapital för projekt som genomförs i EU. Detta kräver att man främjar gemensamma spar- och investeringsprodukter till låg kostnad på EU-nivå, samtidigt som icke-professionella investerare uppmuntras att utnyttja dem. Kommissionen kommer också att arbeta med potentialen i privata pensioner och tjänstepensioner för att hjälpa allmänheten i EU att planera för sin pension och kanalisera deras sparande till ekonomin. Samtidigt kommer kommissionen att agera för att undanröja hinder mot marknadsdriven konsolidering av finansmarknadernas infrastruktur.

Slutligen avser kommissionen att lägga fram åtgärder för att främja EU:s värdepapperiseringsmarknad och skapa ytterligare finansieringskapacitet för bankerna (vilket särskilt bör gynna utlåning till storföretag och små och medelstora företag) och åtgärder för en betydligt mer enhetlig tillsyn. Kommissionen tänker fortsätta att reformera och harmonisera insolvensreglerna i hela EU, som för närvarande fortfarande är mycket

⁽²⁶⁾ Företagen i EU är mycket mindre beroende av marknadsfinansiering: mindre än 30 % av deras finansiering kommer från omsättningsbara aktier och lån, vilket ska jämföras med nästan 70 % för företag i USA. Se IMF 2023, *IMF Background Note on CMU for Eurogroup*, 15 juni 2023.

⁽²⁷⁾ [Ekonomisk höstprognos 2024: En gradvis återhämtning i en ogynnsam miljö](#), november 2024.

fragmenterade, bl.a. i fråga om rangordning av fordringar, trösklar för insolvens och reglerna för finansiella säkerheter och avveckling. Slutligen vill kommissionen undanröja skattehinder för gränsöverskridande investeringar.

Bättre ekonomisk samordning

Utöver direkta offentliga investeringar kommer offentligt stöd att krävas för att minska riskerna och frigöra privata investeringar i de volymer som behövs. Med tanke på storleken på medlemsstaternas nationella budgetar (cirka 50 % av EU:s BNP) är EU:s förmåga att finansiera strategiska offentliga investeringar, inbegripet europeiska kollektiva nyttigheter, beroende av prioritering och samordning av den nationella makroekonomiska politiken och finanspolitiken i riktning mot det målet.

EU:s reviderade ram för ekonomisk styrning stöder det här målet genom att stärka integreringen av hållbar finanspolitik och tillväxtfrämjande politik i form av mer gradvisa anpassningsbanor som ger mer finanspolitiskt utrymme för prioriterade reformer och investeringar jämfört med de tidigare reglerna⁽²⁸⁾. I den första bedömningen enligt den nya ramen förlängdes anpassningsperioden för fem medlemsstater från fyra till sju år, med stöd av en rad reform- och investeringsåtaganden. Framöver bör en skuldsanering genom gradvis konsolidering av de offentliga finanserna i allt högre grad kombineras med skydd av offentliga investeringar, större nationellt egenansvar och bättre efterlevnad.

En omlagd EU-budget

Genom förordningen om den europeiska plattformen för strategisk teknik (Step) har EU börjat lägga om medel från elva olika finansieringsprogram till industriprojekt på tre kritiska teknikområden: digital teknik och deep tech-innovation, ren och resurseffektiv teknik samt bioteknik. Med hjälp av en samlad Step-portal har detta gjort det enklare för projektansvariga, förvaltande myndigheter och investerare att få tillgång till EU-finansiering. Erfarenheterna från Step hittills visar mervärdet av att lägga om EU:s budgetstöd till tydliga och gemensamma konkurrenskraftsprioriteringar.

Nästa fleråriga budgetram är ett tillfälle att gå ännu längre och tänka om när det gäller hur EU:s budget ska vara upplagd och fördelad till stöd för konkurrenskraftsprioriteringarna. EU:s budget är i dag utspridd över för många program, ofta med begränsad samordnad strategisk styrning och stor komplexitet för stödmottagarna. För att fokusera på EU:s konkurrenskraft krävs en uppsättning gemensamt överenskomna finansieringsprioriteringar i form av kollektiva nyttigheter i EU och investeringsprojekt som omfattar flera länder, fastställda genom förstärkta verktyg för politisk samordning (se avsnitt 2.5). I nästa fleråriga budgetram bör en ny **europeisk konkurrenskraftsfond** tillgodose de här behoven på ett mer integrerat sätt. Fonden omfattar en investeringskapacitet som stöder strategisk teknik och tillverkning (AI, rymdteknik, ren teknik, bioteknik osv.) som är avgörande för den europeiska konkurrenskraften, inbegripet forskning och innovation, och viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse. Det kommer att bidra till att stimulera och minska riskerna för privata investeringar.

Offentlig finansiering räcker inte: privat kapital måste också utnyttjas i stor skala. EIB-gruppens potential måste utnyttjas fullt ut för att attrahera privata investeringar och överbrygga EU:s investeringsgap på alla prioriterade områden, från utfasning av fossila bränslen till försvar. Nätverket av europeiska utvecklingsbanker och andra internationella finansinstitut kan också bidra till att ytterligare stimulera

⁽²⁸⁾ ECB Blog, *Mind the gap: Europe's strategic investment needs and how to support them*, 2024

offentliga investeringar. Riskminskning av finansieringsinstrument och budgetgarantier har visat sig vara kraftfulla verktyg, hittills med en genomsnittlig multiplikatoreffekt på mer än 15 gånger. Med utgångspunkt i det framgångsrika InvestEU, där investeringar på 218 miljarder euro redan mobiliserats⁽²⁹⁾, varav 65 % från privata källor, kommer en utökad användning av riskminskande EU-finansierade system att föreslås för att stödja högriskinvesteringar och expansionsinvesteringar i viktiga ekonomiska sektorer. EIB-gruppens egna medel bör också mobiliseras ytterligare. Detta bör i kombination med EU-medel göra det möjligt att öka användningen av garantier, lån, blandfinansiering och andra typer av finansieringsinstrument (inklusive eget kapital) för de politiska prioriteringar som stöds av EU-budgeten. Det innebär också att de befintliga finansieringsprogrammets tillämpningsområden utvidgas, med början i InvestEU, så att EIB-gruppens och andra partners mandat blir bredare, enklare, snabbare och flexiblare. Den öppna arkitekturen för sådana verktyg öppnar för ökat samarbete och samverkansfördelar med och mellan de nationella utvecklingsbankerna.

2.4 Kompetens, arbetstillfällen av god kvalitet och social rättvisa

Grunden för EU:s konkurrenskraft är människorna i EU. I EU finns några av världens bästa vetenskapsmän och forskare och livskraftiga kreativa och kulturella näringar. EU har god tillgång till kvalificerad arbetskraft, starka utbildningssystem, inkluderande arbetsmarknader, lagstiftning mot diskriminering och en robust välfärdsstat. Den europeiska arbetsmarknaden håller dock på att genomgå en djupgående omvandling. Även om sysselsättningen i EU ökade till 216,5 miljoner människor i arbete, vilket ledde till ett nytt sysselsättningsrekord på 75,3 %, och arbetslösheten 2023 var historiskt låg (6,1 %), kvarstår kompetensbrist och brist på arbetskraft. Till exempel uppger nästan fyra av fem små och medelstora företag i EU att de har svårt att hitta anställda med rätt kompetens⁽³⁰⁾.

En effektiv socialpolitik som bygger på den europeiska pelaren för sociala rättigheter är avgörande för att skapa ett konkurrenskraftigt EU. En mer konkurrenskraftig ekonomi med hög produktivitet säkerställer att vår sociala modell är ekonomiskt hållbar på lång sikt och att medborgarna ser tydliga vägar till sin egen ekonomiska framgång. Alla européer måste kunna bidra till och dra nytta av de stora förbättringarna av konkurrenskraften.

För att säkerställa en god matchning mellan kompetens och efterfrågan på arbetsmarknaden kommer kommissionen att lägga fram ett initiativ om en kompetensunion, med fokus på investeringar, vuxenlärande, livslångt lärande, framtidssäkrad kompetensutveckling, bibehållande av färdigheter, rättvis rörlighet, attraherande och integrering av kvalificerade begåvningar från omvärlden och erkännande av olika typer av utbildning för att göra det möjligt för människor att arbeta i hela vår union. Kompetenshöjning och omskolning av den befintliga arbetskraften i EU är avgörande för att möjliggöra övergångar mellan jobb och yrken. Kompetensunionen omfattar en strategisk plan för utbildning inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik, en handlingsplan för grundläggande kompetens med fokus på skolutbildning och en europeisk strategi för yrkesutbildning och kommer att stärka de europeiska universitetsallianserna. På samma sätt förutsätter kompetensens och yrkenas relevans för arbetsmarknaden en tydlig dialog med arbetsmarknadens parter, som

⁽²⁹⁾ InvestEU tillhandahåller brett investeringsstöd genom de fyra delarna: hållbar infrastruktur, forskning, innovation och digitalisering, små och medelstora företag samt sociala investeringar och kompetens.

⁽³⁰⁾ Eurobarometer *European Year of Skills – Skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises*, 2023.

underlättar erkännande och validering av färdigheter och bygger på dagens och morgondagens kompetens- och arbetsmarknadstendenser. Arbetet på detta område omfattar ett initiativ för kompetensportabilitet som underlättar erkännandet av förvärvat kompetens vid rörlighet. Utöver detta måste EU också vara en mer tillgänglig och attraktiv destination för kvalificerade yrkesutövare från omvärlden, eftersom vi konkurrerar om dem med andra länder, med utgångspunkt i de befintliga talangpartnerskapen med partnerländer och EU:s framtida talangreserv.

Eftersom EU:s befolkning i arbetsför ålder minskar är det dessutom nödvändigt att få ut fler i arbete⁽³¹⁾. Det finns många faktorer som begränsar tillträdet till arbetsmarknaden för kvinnor, ungdomar och äldre som vill förbli ekonomiskt aktiva. Tillträdet till arbetsmarknaden är också svårt för lågutbildade, personer med funktionsnedsättning och andra underrepresenterade grupper. Ett ökat arbetskraftsdeltagande och ökad produktivitet är till stor del beroende av rättvisa arbetsvillkor, skäliga löner, balans mellan arbete och privatliv samt tillgång till barnomsorg och långvarig vård och omsorg av god kvalitet till överkomliga priser. För att ta itu med de här faktorerna och andra faktorer som påverkar deltagandet på arbetsmarknaden kommer kommissionen att samarbeta med arbetsmarknadens parter för att lägga fram en färdplan för arbetstillfällen av god kvalitet. Kommissionen kommer dessutom att lägga fram en plan för överkomliga bostäder.

Slutligen förändras arbetslivet, och även om nya snabbväxande ekonomiska sektorer utvecklas behöver arbetstagarna möjligheter att anpassa sig för att behålla och hitta jobb, samtidigt som de har ett skyddsnät under omställningarna. Under den europeiska planeringsterminen kommer ett starkt fokus att läggas på att uppmuntra medlemsstaterna att modernisera de sociala trygghetssystemen för att säkerställa tillgång till ett adekvat, resurseffektivt och ändamålsenligt skydd för alla arbetstagare. Pensionsreformer bör kombineras med initiativ som främjar ett längre arbetsliv, stöder ett aktivt och hälsosamt åldrande och skapar mer inkluderande arbetsmarknader.

2.5 Maximalt genomslag med förenade krafter: ett samordningsverktyg för konkurrenskraft

EU kommer inte att lyckas nå sina mål om inte den nationella politiken och EU-politiken kan samordnas effektivare. EU når inte upp till sin gemensamma potential, eftersom dess industri- och forskningspolitik är splittrad mellan EU och medlemsstaterna och mellan flera osamordnade mål. På den inre marknaden använder varje medlemsstat sin egen industri- och stödpolitik för att stärka den nationella konkurrenskraften, utan att ta särskilt mycket hänsyn till vad som händer i andra medlemsstater eller till och med till deras nackdel. Detta minskar politikens och resursernas genomslag, vilket begränsar den totala nyttan sett ur ett EU-perspektiv⁽³²⁾.

Kommissionen kommer att föreslå ett nytt samordningsverktyg för konkurrenskraft för insatser tillsammans med medlemsstaterna för gemensamma prioriteringar för konkurrenskraften på utvalda nyckelområden och projekt som bedöms vara av strategisk betydelse och av gemensamt europeiskt intresse. Den europeiska planeringsterminen och NextGenerationEU utgör en framgångsrik modell där reformer kombineras med

⁽³¹⁾ Jfr meddelandet *Befolkningsutvecklingen i Europa: en verktygslåda med åtgärder*, COM(2023) 577

⁽³²⁾ IMF Working Paper 24/249, *Industrial Policy in Europe: A Single Market Perspective*, Andrew Hodge, Roberto Piazza, Fuad Hasanov, Xun Li, Maryam Vaziri, Atticus Weller, Yu Ching Wong, december 2024.

investeringar för att genomföra EU:s prioriteringar på nationell nivå. Denna modell bör kompletteras med samordnade gränsöverskridande och EU-omfattande åtgärder.

Samordningsverktyget för konkurrenskraft ska anpassa industripolitiken, forskningspolitiken och investeringarna på EU-nivå och nationell nivå till varandra.

Det kommer att bidra till nya viktiga initiativ och gränsöverskridande projekt med europeiskt mervärde, för strukturell ekonomisk omställning, produktivitet, långsiktig tillväxt och bra arbeten och ska även gynna den inre marknaden. Åtgärder för gemensamma konkurrenskraftsprioriteringar i en viss sektor, nödvändiga möjliggörande reformer och investeringar och konkreta projekt som kräver gränsöverskridande samordning kommer att fastställas i nära samarbete med medlemsstaterna och andra centrala intressenter. Samordningsverktyget är tänkt att fungera tillsammans med en rationaliserad europeisk planeringstermin som är inriktad på reformer och investeringar för konkurrenskraft på nationell nivå. De kommer bägge att ingå i en enhetlig och slimmad styrmekanism som ska ligga till grund för beslut om investeringar och reformer på EU-nivå och nationell nivå. Den nya styrmekanismen ska länka samman EU:s prioriteringar med EU:s budget, eftersom det är nödvändigt att anpassa EU:s utgifter och de offentliga och privata utgifterna till EU:s konkurrenskraftsprioriteringar för att investeringsunionen ska kunna förverkligas.

I en inledande fas kommer kommissionen att föreslå att EU:s och medlemsstaternas politik samordnas på ett fåtal utvalda områden med tydligt mervärde för EU:s konkurrenskraft, som pilotfall. Dessa områden kan vara energi- och transportinfrastruktur (t.ex. kraftnät, ellagring, hållbara bränslen och laddning), digital infrastruktur, vertikal AI-användning, bioteknik och annan viktig tillverkningskapacitet (t.ex. för kritiska läkemedel).

Offentlig finansiering för genomförandet av sådana pilotfall kommer att behöva mobilisera så mycket privat kapital som möjligt, med tanke på de stora investeringsbehoven. Kommissionen kommer att övervaka framstegen mot effektiv anpassning i samarbete med medlemsstaterna. På grundval av denna erfarenhet kommer kommissionen att i samverkan med medlemsstaterna utveckla en styrmekanism för investeringar. Kommissionen planerar att arbeta tillsammans med en metod för att kartlägga och fastställa andra strategiska infrastrukturnät, sektorer eller verksamheter som lämpar sig för investeringar och politisk samordning med hjälp av samordningsverktyget för konkurrenskraft, med beaktande av deras potential för innovation, utfasning av fossila bränslen och ekonomisk säkerhet⁽³³⁾.

Inom den gällande fleråriga budgetramen kan ekonomiska incitament för genomförandet av samordnade investeringar bygga på de framgångsrika erfarenheterna av Step, inom vilket över 6 miljarder euro redan har styrts om från medlemsstaternas och regionernas sammanhållningspolitiska fonder för att stödja strategiska mål, liksom 8,7 miljarder euro från de fem program som förvaltas direkt av kommissionen. Utöver ytterligare omfördelningar av de sammanhållningspolitiska fonderna kan finansiella incitament för att genomföra handlingsplanerna komma från EIB-gruppen, nationella utvecklingsbanker och andra genomförandepartner, på grundval av en

⁽³³⁾ I Draghirapporten (s. 41) finns en användbar – om än av naturliga skäl schematisk och icke uttömmande – utgångspunkt, där man tar upp fyra olika fall där den politiska verktygslådan skiljer sig åt: i) Branscher där EU:s kostnadsnackdel är för stor för att vara en allvarlig konkurrent, och diversifiering är avgörande för att begränsa beroendena. ii) Industrier där EU:s intresse fokuserar på att produktionen (och därmed sammanhängande sysselsättning) äger rum i EU, inte teknikens ursprung. iii) Industrier där europeiska företag måste behålla relevant know-how och tillverkningskapacitet, så att produktionen kan expandera i händelse av geopolitiska spänningar. iv) Industrier som befinner sig i sin linda där EU har ett innovationsförsprång och ser hög framtida tillväxtpotential.

förstärkt InvestEU-garanti. Det skulle innebära en omfördelning av medlemsstaternas anslag från NextGenerationEU till deras nationella delar i InvestEU och riktade ändringar av InvestEU-reglerna för att öka dess riskbärande kapacitet.

Under nästa fleråriga budgetram kommer genomförandet av samordningsverktyget för konkurrenskraft att stödjas av en ny konkurrenskraftsfond. Fonden ska ta itu med problemet att våra utgifter är utspridda över för många överlappande program, och många av dem finansierar samma saker men med olika krav, så att det är svårt att kombinera finansiering på ett effektivt sätt. Fondens helhetsgrepp ska göra det möjligt för den att följa europeiska projekt under hela investeringsresan, från forskning, expansion, industriell utbyggnad till tillverkning. Den kommer att kunna mobilisera hela vår finansiella verktygslåda på ett flexibelt sätt: bidrag, lån, eget kapital och upphandling. För att säkerställa samstämmighet och maximera slagkraften kan dessutom finansiering kopplad till framtida nationella planer med en kombination av centrala reformer och investeringar ge ekonomiska incitament och stöd för de åtgärder som kartlagts med hjälp av samordningsverktyget.

Möjliggörande faktorer för flaggskeppsåtgärderna

Övergripande förenklingspaket, definition av små midcap-bolag [26 februari 2025]

- Europeisk företagsplånbok [2025]
- Strategi för den inre marknaden [2 kv. 2025]
- Översyn av standardiseringsförordningen [2026]
- Spar- och investeringsunion [1 kv. 2025]
- Nästa fleråriga budgetram, med konkurrenskraftsfond och samordningsverktyg för konkurrenskraft [2025]
- Kompetensunion [1 kv. 2025]
- Färdplan för arbetstillfällen av god kvalitet [4 kv. 2025]
- Initiativ för kompetensportabilitet [2026]

3. Slutord

De kommande årens ledstjärna måste vara en förnyelse av EU:s konkurrenskraft. EU har allt som krävs för att vara konkurrenskraftigt i morgondagens globala ekonomi, men det är hög tid att lägga i en högre växel. EU måste satsa på sina starka sidor och snabbt staka ut sin egen väg i riktning mot innovationsbaserad produktivitetstillväxt och en klimatneutral framtid. Konkurrenskraftskompassen pekar mot ett EU där innovatörer snabbt kan släppa ut produkter på marknaden och företag enkelt kan få tillgång till finansiering tack vare en integrerad och effektiv EU-omfattande privat kapitalmarknad. Där ett uppstarts företag kan förlägga och expandera sin verksamhet – oavsett om det rör sig om varor eller tjänster – var som helst på den inre marknaden. Där en rimlig andel av de främsta globala aktörerna i teknikintensiva sektorer är europeiska, och

tillverkningsindustrier och jordbrukare framgångsrikt kombinerar konkurrenskraft med omställningen till koldioxidsnål och hållbar produktion. Där arbetstagarna kan utvecklas på arbeten med god kvalitet och lita på långsiktigt hållbara sociala skyddsnät. Där alla kunder har tillgång till ren energi och rena produkter till överkomliga priser när och var som helst tack vare en av världens största kontinentala marknader och nätinфраstruktur. Där EU och medlemsstaterna använder sin kollektiva tyngd för att agera tillsammans och minska alltför stora beroenden.

I kompassen föreslås en ny strategi för konkurrenskraft där industripolitik, investeringar och reformer kombineras kring en gemensam vision. Alla komponenter förstärker varandra. Reformen för att fördjupa den inre marknaden är nödvändiga för att industripolitiken och investeringarna ska få fullt genomslag, öka marknadens storlek, underlätta företagens expansion och upprätthålla ett sunt konkurrenstryck som gynnar företag och arbetstagare. En storskalig satsning på förenkling och en ny styrningsram för att samordna åtgärder på EU-nivå och mellan medlemsstaterna ligger till grund för denna strategi.

Konkurrenskraft är inte bara EU-nivåns ansvar. EU-institutionerna, de nationella regeringarna, de regionala myndigheterna och näringslivet måste intensifiera sina insatser för att möta utmaningen genom att arbeta tillsammans **i ett gemensamt projektdär engagemang och samarbete tas till en högre nivå.** Samordningsverktyget för konkurrenskraft kommer att bli ett viktigt verktyg för att nå de strategiska prioriteringarna. Vid genomförandet av den här satsningen avser kommissionen att samarbeta med berörda parter i nära och regelbundna samråd för att kartlägga prioriterade problemområden och hitta lösningar för att förbättra företagsmiljön. Dialogen mellan arbetsmarknadens parter kommer även i fortsättningen att vara grundläggande.

Kompassen ska ligga till grund för kommissionens arbete under hela mandatperioden. Att öka konkurrenskraften görs inte i en handvändning. Några av kompassens åtgärder kan läggas fram snabbt och kan snabbt ge påtagliga effekter. Men många av dem kommer att ge resultat först på medellång sikt och kommer att kräva en stadig hand vid rodet. Framstegen med konkurrenskraftskompassen kommer att övervakas och avrapporteras varje år i årsrapporten om den inre marknaden och konkurrenskraften.

Det gynnsamma tillfället är kort. EU måste välja att agera enat för en framtid med hållbart välstånd för alla eller acceptera splittring och ekonomisk tillbakagång.

Kommissionen uppmanar Europaparlamentet, rådet, Europeiska rådet och arbetsmarknadens parter att ställa sig bakom konkurrenskraftskompassen och aktivt bidra till att genomföra de initiativ som den innehåller.